

I. Gün/II. Oturum: (30 Mayıs 2009, 14:00–15:15)

ABHAZYA - GEÇMİŞ, BUGÜN VE GELECEK

Recep Yılmaz, Oturum Başkanı
Avukat, Kafkas Abhazya Kültür Derneği Eski Başkanı

John Colarusso,
Antropoloji ve Dilbilim Profesörü–Kanada
McMaster Üniversitesi,
Beyaz Saray Kafkasya Eski Danışmanı

Liana Kvarchelia,
Center for Humanitarian Programs Yöneticisi,
Abhazya Üniversitesi İngilizce Bölümü Eski Başkan

Zeynel Abidin Besleney, Yorumcu
Araştırma Görevlisi-Londra Üniversitesi SOAS

ABHAZYA'NIN BAĞIMSIZLIĞI, BÖLGESEL GERÇEKLER VE GELECEĞE İLİŞKİN BEKLENTİLER

John Colarusso,

*Antropoloji ve Dilbilim Profesörü-Kanada McMaster Üniversitesi,
Beyaz Saray Kafkasya Eski Danışmanı*

2008 yılı Ağustos ayında Rusya – Gürcistan çatışmasında acımasız savaş koşullarında bile olağandışı sayılacak pek çok gelişme yaşandı. Bu gelişmeler daha savaş başlamadan önce su yüzüne çıkmışlardı.(*). Gürcistan Devlet Başkanı Mikheil Saakaşvili'nin, A.B.D'nin Gürcistan'ın yardımına koşacağını ya da en azından Rusya'yı dizginleyebileceğini varsaydığı düşünülebilir. Yoksa Gürcistan'ın Rus birliklerinin tatbikatlarını ve olaylardan bir ay önce Kuzey Kafkasya'ya yaptığı askeri yığınağı görmezden gelmesini başka türlü açıklama imkanı yoktur. Ayrıca Saakaşvili'nin, 17 Şubat 2008 tarihinde Kosova'nın bağımsızlığının birçok Batılı ülke tarafından tanınmasından sonra Putin'in Batı'ya yaptığı çıkışı ciddiye almadığı açıktı. Rusya Başbakanı Vladimir Putin, Rusya'nın kendisi ve geleneksel müttefiki Sırbistan için onur kırıcı sayılan bu durum karşısında çareler arayacağı konusunda uyarıda bulunmuştu. Bu süreçte Saakaşvili Rusya'nın bu itirazlarını ciddiye alma gereği duymayan Batılı ülkelerle birlikte hareket etmekteydi.

Ağustos 2008 savaşının anatomisi

Gürcistan'ın taktikleri de oldukça tuhaftı. Gürcistan 7 Ağustos'u 8'e bağlayan gece yarısı Güney Osetya'nın başkenti Shinval'e saldırdı. Şiddetli ve ağır bir saldırıydı. Ancak nedense Gürcistan güdümlü bir bombayla kolaylıkla halledilebilecek bir işi başaramadı ve Roki Tüneli'ni bloke edemedi. Roki Tüneli eski ve dar bir geçittir ve aynı zamanda Rus kuvvetlerinin Gürcistan'a girebilecekleri en uygun rotayı oluşturmaktaydı. Roki'yi kapatmak Rus birliklerinin gelişini engelleyebilir ya da büyük ölçüde zorlaştırabilirdi. Aynı şekilde, Gürcistan saldırısından önce Roki'yi geçmiş Rus birlikleri vardysa (ki, sonraki bilgiler bunu doğrulamıyor) yine bu tüneli kapatarak onları tuzağa düşürmek mümkün olabilirdi. Tünel Rus tanlarının geçmesine olanak verecek kadar geniştir. Tüneli kapatarak Rusların girişini zorlaştırmak çok daha kolay olurdu. Bunun neden yapılmadığı, hala merak konusudur.

Gürcistan A.B.D. Dışişleri Bakanlığının kuvvet kullanılmaması yönündeki uyarılarına kulak asmadı. Aksine, Gürcistan Amerikan askeri sisteminin başarısına bel bağladığı gibi, Amerika'nın geçmişte olduğu gibi Rusya'nın oldukça zayıf bir du-

rumda olduğunu düşündüğünü de sanmıştı. Amerika ve Gürcistan arasında alt düzeyde yapılan bazı temaslarda eğitilmiş Amerikan birliklerinin Rus askerlerini kolaylıkla 'bozguna uğratabileceği' görüşü hakimdi. Bu gayri resmi temaslar başa geçtiği ilk yıllarda (Mayıs 2004) yerel komutan Aslan Abaşidze'yi dize getirip Acaristan'ı denetimi altına alan Saakaşvili'nin ağzını sulandırmış olmalıydı.

Rusların taktikleri Batılı medya tarafından vahşice olarak nitelendirildi, ancak daha sonra en az Gürcistan'ın tavrı kadar baskıcı ve aşırı olduğu görüşü hakim oldu. Rusya yaptığı saldırıyı Kosova'da yaşadığı aşağılanmanın karşılığı olarak görmekteydi ve Gürcistan doğal olarak en uygun hedefti. Rusya uluslararası anlamda Batılı normları uygulamak için yaptığı çalışmaların bir parçası olarak eylemlerini uluslararası hukuk zeminine oturtmak adına alışılmadık yöntemler denedi.(1) Rusya Sovyetler Birliği döneminden kalan tecrübeyle Gürcistan yönetim ve askeri yapısının içine işlemiş olduğundan bu ülkenin planlarından önceden haberdardı. Kuzey Kafkasya'da askeri mevzilerini artırdı ve bölgeye Tiflis'e açık bir mesaj verecek şekilde geniş askeri birlikler yığmaya başladı.

Rusya'nın yaptıkları

Rusya Roki Tüneli'ni kullanmak ya da hava ve amfibi birlikleriyle yapılacak hücumlar için girişimlerde de bulunmak zorundaydı. Bunlardan ilkinin denemek Kafkas Dağları yüzünden oldukça zordu. İkinci yöntem de Ukrayna kontrolündeki Sivastopol yüzünden soruna neden olabilirdi. Abhazya üzerinden geçen dolambaçlı yol denenebilirdi ancak bu da bölgenin herhangi bir saldırıya uğramamış olmasından dolayı olumsuz politik sonuçlar doğurabilirdi. Yine de bu rota Rusların Gürcüleri arkadan kısırmalarını ve teçhizatlarına erişimlerini engellemelerini sağlayabilirdi. Kısacası Rusya kendine duyduğu güven dolayısıyla en kolay yol olan Roki'den başka alternatif yol kullanmaya pek gerek görmedi. Rusya daha sonra Gürcistan'ın askeri varlığı, tarihi -bir orman da dahil olmak üzere- ve mülki altyapısına oldukça büyük zararlar vermeye girişti. Gelecekte Sivastopol'e alternatif teşkil edebilecek olan Poti Limanı'nı işgal etti. Limanda bulunan Gürcistan'a ait askeri bir gemiyi de batırdı. Gürcistan'ın güneydoğusundaki Supsa ve Ceyhan petrol boru hattı yakınlarına da bombalar yağdırdı. Boru hattına zarar vermeyen bu bombardıman gelecekte neler yapabileceğine dair gözdağı niteliğindedi.

Kodor Vadisi'ne konuşlandırılmış Gürcü-Svan birliklerini buradan çıkarmaya yönelik adımdan önce Abhazya'daki demiryolunu tamir etti. Son olarak da Abhazya ve Güney Osetya'yı resmen tanıdı ve her iki ülke sınırlarında bulunan askeri birliklerini kuvvetlendirerek bir sınır sistemi oluşturdu. Bunların hepsi Batı medyasında yer buldu. Ancak daha da ilginç olan Rusya'nın yapmadığı şeylerin de medyada yer almasıydı.

Rusya'nın yapmadıkları

Rusya Saakaşvili'yi devirmedi ve Gürcistan'ı ele geçirmedi. Askeri açıdan buna

gücü vardı ancak böyle bir durum Batı ile olan diplomatik ilişkilerinde oldukça büyük bir zarara yol açabilirdi. Kremlin, Batı ile ilişkiler normale dönene kadar diplomatik baskıya ne kadar dayanabileceğini dikkatli bir şekilde hesaplamıştı. İlişkilerde sürekli ve derin bir kopukluk yaşamak istemiyordu. Rusya topraklarına katmadan da kukla bir aday göstererek Saakaşvili rejiminin meşruiyetine kafa tutabilirdi. Hatta bazı Gürcü muhalefet üyelerinin bu tür bir alternatifi gayet cazip bulacak olmalarına rağmen Tiflis dışında bu tür kukla bir hükümet kurmaya yanaşmadı. Daha önce de belirtildiği gibi, Rusya uzun vadeli ekonomik menfaatleri içinde olmasına rağmen Batının bunun kendi çıkarlarına düşmanca bir saldırı olacağını düşünecek olması nedeniyle petrol boru hatlarını imha etmedi.

Rusya Gürcistan içinde de tam anlamıyla kalıcı olmadı. Aksine uzlaşmazlığı seçmek yerine, Batılı gözlemciler göre oldukça yavaş bir şekilde uygulanmış da olsa, Fransa'nın (Batı) diplomatik çabalarına katılmaya razı oldu. Rusya ayrıca Gürcistan nedeniyle Güney Kafkasya'nın geri kalanına, özellikle Dağlık Karabağ ve Azerbaycan'a varlığını zorla kabul ettirmeye çalışmadı. Böyle yaygın bir istilanın gerçekleştirilmesinin oldukça zor olmasına ve Batı ile ilişkileri çok kötü etkileyecek sonuçlar doğurma ihtimaline rağmen, uzun vadede tüm Rus camiasında duygusal bir ağırlığı olmasından hareketle Kafkasların tamamında Rus kontrolünde eski düzenin sağlanmasına yol açabilirdi.

Savaşın sonuçları

Bu kadar garip bir savaş ne sonuçlar doğurdu? İlk olarak, bu savaş baskın gücün hak iddia ettiği bir sınır savaşıydı, ancak sınırın dışında bulunan rakibin çıkarları da gözetilmişti, yani dış müdahale ya da sürekli bir parçalama çabası söz konusu değildi. Oldukça tuhaf bir durum olduğu kesindi ama yine de tamamen anormal olduğu söylenemezdi. Bu savaş önce Gürcistan'a sonra da onun destekçilerine Rusya tarafından verilmiş bir mesaj anlamı taşıyordu.

Savaşın sonuçlarını tahmin etmek kolaydı. Batı dehşete düşmüştü ve kızgındı. Rusya'nın Kosova ve Sırbistan konusundaki öfkesini anlama imkanı yoktu. Batı, Çeçenistan'da gayet net bir şekilde anlaşılmiş olduğu halde, Rusya'nın askeri gücünün yeniden canlanmış olduğunu görmekte de yetersiz kalmıştı. Batı'nın gözünde hala Afganistan'da yetersiz kalmış ve bozguna uğramış olan bir askeri güç vardı. Batı misilleme yaparak Rusya ile pek çok bağlantıyı askıya almıştı ancak çoğuna bir yıl içinde kaldığı yerden devam edecekti. Hatta Batı, Gürcistan'a yardım da temin etti. 2008 yılı Ağustos ayında garip bir şekilde iflas eden Gürcistan bankalarının sermaye yapıları Ekim ayından itibaren bu yardımlardan sağlanan fonlarla yeniden düzenlendi. En önemlisi de, Batı, Rusya ve çevresinde itibarını kaybetmiş oldu. Rusya bölgede daha da büyüyen bir güç haline geldi. Azerbaycan gibi Orta Asya devletleri Moskova'ya yakınlaştılar. Baltık ülkeleri, NATO'dan özellikle hava devriyesi gibi konularda yeni teminatlar verilmesi talebinde bulundular.

Rusya, son dönemlerde yaygın olan 21. yüzyılda artık toplumları etkisi altına alacak güçlerin kalmadığı fikrini yalanlayacak şekilde, uzak coğrafyalarda

Amerika'nın arka bahçesindeki Venezuela ile flörte başladı. Batı, hem Gürcistan hem de Ukrayna için NATO üyeliği ve Barış İçin Ortaklık görüşmelerini iptal etti. Ancak yine de, Rusya'nın protestoların rağmen 2009 yılının Mayıs ayında Gürcistan'da NATO askeri tatbikatlarının düzenlenmesini sağladı. Neden olduğu son sivil çalkantılar Saakaşvili'yi koltuğundan etmeye yetmedi. *2009 yılının Haziran ayında A.B.D. Başkan Yardımcısı Biden, Tiflis'i ziyaret ederek Saakaşvili'ye ve Gürcistan'a olan desteklerini yeniden ilettiler.

ABD'nin inatçılığı

Önceden verilen desteklerin ne kadar süreceğini zaman gösterecektir. Bununla beraber, bazı uzun vadeli sonuçlardan rahatlıkla şu anlamlar çıkarılabilir. Birincisi, Gürcistan, Abhazya ve Güney Osetya'yı geri dönülemez bir şekilde kaybetmiştir. Sadece Rus Federasyonu'nun tam anlamıyla çökmesi bu durumu tersine çevirebilir ki, bu da ancak kanlı bir çözüm olabilir. Amerika hala Gürcistan'ın 1931'de Stalin tarafından çizilen sınırlar dahilindeki toprak bütünlüğünü desteklemektedir. Bunu 'geciktirilmiş inatçılık' olarak adlandırmak mümkündür. (Bkz. George Hewitt, Kafkasya Uluslararası İlişkiler Dergisi (CRIA) söyleşi, 07 Mayıs 2009). Profesör Hewitt Amerika'nın yaşanan gerçeklere kayıtsız kaldığını ve eski tarz diplomatik ilkeleri benimsediğinin altını çizmektedir. Burada asıl amaç Gürcistan'ın toprak bütünlüğü ilkesine destek vermektir. Amerika'nın önderliğindeki Batılı devletler, ne olursa olsun toprak bütünlüğü prensibinin arkasına sığınarak Rusya'nın yeniden güçlenmesine engel olmayı amaçlamaktadırlar. Başka bir yüce prensip olan halkların kendi kaderlerini tayin hakkı ise ülkeler arasında karmaşaya yol açacak yaygın bir tehdit olarak görülmektedir. Aslında A.B.D.'nin Rusya ve Gürcistan sınırı üzerine kırmızı bir çizgi çekme nedeni, Gürcistan ya da Osetya ve Abhazya'yı ilgilendiren konular değil bizzat Rusya'nın kendisidir. Yaşanan yeni gelişmeler doğrultusunda bu kırmızı çizgi üzerinde küçük ayarlamalar yapılması gerekmektedir, bu konuda en büyük sorun politik manevranın nasıl yapılacağıdır. Diplomatların gerçekçi ve akla yatkın çözümler için çalışmalar yapmalarında fayda vardır.

Geleceğe ilişkin tahminler

Gelecekte beklenen için tahminde bulunmak az önceki uzun vadeli sonuçlardan biraz daha zordur, ancak geçmişte yaşananlara bakıldığında akla yatkın tahminlerde bulunmak mümkün olacaktır. Birincisi, Batılı devletlerin bölgede yaşanan gerçekleri göz ardı etmeye devam etmeleri istikrarsızlığı sürekli kılacaktır. Buna göre Batı açısından mevcut kırmızı çizgi (ya da benzeri başka bir şey) Rus birlikleri tarafından geçilmediği sürece Gürcüler, Osetler ve Abhazların huzuru ya da bölgedeki istikrar o kadar da önemli değildir.

* **Editör Notu:** John Colarusso makalesini 2009 sonbaharında tarafımıza ilettiliği için konferans sonrası güncellemeler içermektedir.

İkincisi, Saakaşvili iktidarda kaldığı müddetçe Rusya ve Gürcistan karşılıklı nefretlerini devam ettireceklerdir. Kremlin farklı bir Gürcü liderin daha uygun olduğu konusundaki hevesle kendini avutabilir, ancak iki ulus arasındaki kötü geçmişe bakıldığında Saakaşvili'nin halefinin Rusya'nın etkisine mevcut devlet başkanından daha açık olacağı ya da bu ülkenin çıkarları doğrultusunda hareket edeceğini garantilemek oldukça zor görünmektedir. Basitçe söylemek gerekirse, Gürcistan'ın çıkarları ile Rusya'nın çıkarları denk gelmediği sürece iki ülke pek çok konuda karşı karşıya gelmeye devam edecektir.

Üçüncüsü, bu kadar küçük bir ülkenin başka bir alternatif destek kaynağı olmadığı için Abhazya'daki Rus hakimiyeti kuvvetli olmaya devam edecektir, ancak Rus etkisi Abhazya'nın ihtiyaçları doğrultusunda şekillenebilirse bu ilişki her iki taraf için de faydalı olabilecektir. Abhazya'nın çıkarlarının bir kısmı Rusya ile aynı doğrultudadır, ancak Kuzeybatı Kafkaslarda yaşayan Çerkesler ve yine bu bölgedeki diasporanın çıkarları ve istikrarıyla fazlasıyla ilintilidir. Rusya, Abhazlar için önem taşıyan mali ve kültürel çıkarlar doğrultusunda akılcı hareket eder ve destek sağlarsa, Abhazya Kuzeybatı Kafkasya'da istikrarın sağlanması yönünde bir rol üstlenebilir.

Dördüncüsü, Güney Osetya eninde sonunda Kuzey Osetya'ya katılacaktır.

Beşincisi, Abhazya'nın resmen tanınan devlet olması, Rusya Federasyonu içinde yer alan Çeçenistan, Tataristan ve benzeri cumhuriyetlerde Moskova'dan daha bağımsız ilişkilerin kurulmasına yol açarak Rusya Federasyonu'nun doğasını değiştirecek, ancak bu durum Avrasya'nın mali yapısında önemli bir değişim olmadığı sürece ekonomide büyük bir etki yaratmayacaktır.

Altıncısı, Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletler'in Kosova'yı resmen tanıyarak Balkanlarda istikrarı sağlaması gibi Rusya da Kafkaslarda (Yukarı Karabağ hariç) bir istikrar sağlayabilir.

Yedincisi, Türkiye, yapacağı yatırımlar, ticari ve kültürel bağlarla Kuzeybatı Kafkasya'daki diasporayı daha faydalı hale getirebilir.

Son olarak da, Türkiye bölgedeki ticari girişimler konusunda Gürcistan'la yapacağı anlaşma ile Güney Kafkasya'daki yeni gerçeklik için bir model geliştirilmesini sağlayabilir.

Gerçekleri kabul etmek...

Bölgenin geleceği hakkında tahminlerde bulunacak olursak, temelde yatan bazı gerçeklerin ilgili taraflarca kabul edilmesi gerekmektedir. İlk olarak, ortadan kaldırılma korkusunun hiç kimse tarafından hafife alınmaması gerekmektedir, özellikle de bu korkuları yaşayan Abhazlar ve Güney Osetyalılar... Hatta Gür-

cülerin de bu duygudan nasiplerini aldığı unutulmamalıdır. Belli başlı gerçeklik budur.

İkinci olarak, Güney Osetya henüz geçerli bir ülke statüsüne kavuşmamıştır. Geleceği birleşmeye bağlı olsa da bu tür bir birleşme Batı açısından birtakım istenmeyen stratejik karışıklıklara yol açabilir, zira bu durum Rusya'nın Güney Kafkasya'da kalıcı olmasını sağlayacak şekilde atılmış bir adım olarak görülebilir.

Üçüncü olarak, Batılı devletler Gürcistan'ın ihtiraslarını dizginlemez ve mevcut gerçekleri kabullenmezlerse Batı'nın bölgede yaşananlara etkisi son derece az olacaktır. Batının Güney Kafkasya'daki itibarını kaybetmeden gerçekleri kabul edeceği ve mutabık kalacağı bir yolun bulunması gerekmektedir. Şu anda işler diplomatik yollardan yürütüldüğünden bu gerçekliklerin benimsenmesi Batı'nın konumunda bir çöküşe neden olacaktır. Rusya'nın konu ile ilgili olarak Batı'ya şu anda doğal olarak gördüğü muhalif gözle değil de, potansiyel bir müttefik gözüyle bakması bu açmazdan çıkmak için son derece büyük bir fayda sağlayacaktır.

En kötü senaryo: gerilimin kronikleşmesi

Güney Kafkasya ile ilgili en kötü senaryo ise şöyle olabilir. Gürcistan Rusya ile Batı arasındaki tektonik gerilimin daimi fay hattı haline gelir. A.B.D. ile Venezuela ve diğer Güney Amerika ülkeleri arasında Rusya'nın sebep olduğu bir gerilim yaşanabilir. Gürcistan'la ilgili diplomatik çabalara aşırı bir ikiyüzlülük damgasını vurur.

Napolyon'un dışişleri bakanı olarak görev yapan Charles Maurice de Talleyrand (-Périgord)'ın meşhur sözünü hatırlayalım: Sadece kandırmak için konuşurum...

Hatırlanacak olursa 90'ların başında Yeltsin'in yaptıkları da bunun modern bir örneğidir. Önce Gürcistan'la bir dostluk anlaşması imzalayarak Güney Osetya ve Abhazya'ya saldırı için cesaret vermiş, hemen akabinde Kuzey Kafkasya'ya yığıldığı birliklerle Gürcistan'ı geri çekilmek zorunda bırakmış, daha sonra da Abhazya'ya Gürcistan'a geri dönmesi için baskı yapmıştır. Böylesine bir politik kültüre sahip bu bölgede Abhazya ve Güney Osetya büyük olasılıkla daha büyük bir oyuna alet olacaklardır. Abhazya, Güney Osetya ve Gürcistan'daki güvenlik ve istikrarı korumanın tek yolu güç kullanmak olacaktır. Batılı devletler ve Rusya arasında ihtilafın ortasında kalan Türkiye tarafsız kalmaya devam edecek ve Güney Kafkasya'nın dışında bırakılacaktır. Gürcistan'ın NATO üyeliği ise büyük olasılıkla Rusya ve NATO arasındaki çatışmayı tetikleyecektir.

En iyi senaryo: Rusya-Batı uzlaşması

En iyi senaryo ise şu şekilde gelişecektir. Rusya ve Batı, Birleşmiş Milletler nez-

dinde bir uzlaşmaya varacak, bölgedeki istikrara yönelik ihtiyaç karşısında bölgesel gerçekler ve toprak bütünlüğü konusunda açık yürekli bir değişime karşılıklı olarak imza atacaktırlar. Batı, Gürcü milliyetçiliğini dizginleyecek, Gürcistan'ı yeni haline (Abhazya ve Güney Osetya'sız) razı edecek, bunu takiben Abhazya'yı da resmen tanıyacaktır. Sonrasında da Rusya, Türkiye ve Abhazya ile diyaspora konusunda çalışmalar yaparak Soçi Olimpiyatları öncesinde Kuzeybatı Kafkasya'da istikrarın sağlanmasına katkıda bulunacaktır.

Güney Osetya sorunu daha çetrefilli bir konu olarak ileriye taşınacaktır. Buradaki kilit Roki Tüneli'dir. Daha önce de bahsedildiği gibi, bu tünel Güney Kafkasya'nın en stratejik ve en hassas geçididir. Rusya ve Ukrayna Sivastopol konusunda uzlaşamazlarsa Güney Osetya ve söz konusu tünel Rusya'nın ihtirasları açısından son derece önemli olmaya devam edecektir.

Burada, Gürcistan'ın yeni haliyle bağımsızlığının ve güvenliğinin hem Batı hem de Rusya tarafından kabul edilecek -uygun bir üslupla düzenlenerek- bir anlaşma ile güvence altına alınması gerekmektedir. Bu bölge hem Rusya hem Batı için "bölgesel çıkarlar" açısından önem taşıdığından müzakereler bu düzeyde yapılacak ve anlaşmaya varılacaktır. Burada boyun eğen bağımlı ülkeler olmasına gerek yoktur. Yapılacak bir anlaşma ile bu bölgelerdeki faaliyetler ve güvenliğe yönelik konuların izlenmesi için daimi organlar oluşturulmalıdır. Bölgesel gücün faaliyetleri bölgenin çıkarlarıyla ters düşecek şekilde olmamalıdır, Kremlin'in bakış açısına uygun Rusya'nın kudreti ve prestijini gösterecek bazı büyük çaplı uyarlamalarla beraber Washington tarafından talep edilecek bazı düzenlemelerin de yapılması gerekebilir. Küresel güç merkezleri olduğu sürece coğrafi sınırların yanında "interland sınır"lar da var olacaktır. İnterland sınır bölgeleri, güç merkezleri arasında doğal ihtilaf alanlarıdır. Merkez-sınır bölgesi ilişkilerini ayarlamak için bir birim olmadığı durumda Batı/A.B.D. ve Rusya arasında bu bölgelere yönelik güç savaşı devam edecektir.

Batı, Baltık bölgesindeki ve Balkanlardaki sınır çizgileri mücadelesini kazanmıştır. Rusya ise tüm Güney Kafkasya'da olmasa bile Gürcistan sınırıyla ilgili mücadelede galip gelmiştir.

Türkiye'nin "denge" rolü

Yukarıda da anlatmaya çalıştığım gibi Türkiye Kuzeybatı Kafkasya ve Abhazya'ya yapılan sermaye yatırımını desteklemeye devam etmeli ve bölgedeki geniş Kuzeybatı Kafkas diyasporasına yardımını sürdürmelidir. Türkiye ayrıca, yaşanan yeni kutuplaşmada denge unsuru olarak hareket etmeli ve istikrarın sağlanması için tek yolun güç kullanmak olmadığını göstermelidir. Parasal güç de mucizeler yaratabilir.

Kaynaklar

- (1) Rus medyasının Güney Kafkasya ihtilafı ile yaklaşımlarına yönelik pek çok örnek için bkz. Ana K. Niedermaier (Yazı İşleri Müdürü) (2008) *Gürcistan'daki Savaş için Geri Sayım*, Minneapolis: Eastview Yayınları. Batı'nın tepkilerine yönelik görüşler için Ağustos 2008'den Mayıs 2009'a kadar herhangi bir Batılı arşive bakmak yeterli olacaktır.
- (2) Nixcolai N. Petro, "Rusya'nın Gürcistan'a Müdahalesinin Yasal Durumu" *Fordham Journal of International Law*, cilt 32, Sayı 5 (İlkbahar 2009), sayfa 1524-1549.

ABHAZYA'NIN GELECEĞİ ÜZERİNDE TEHDİTLER VE FIRSATLAR...

Liana Kvarchelia,
Center for Humanitarian Programs Yöneticisi,
Abhazya Üniversitesi İngilizce Bölümü Eski Başkanı

2008 Ağustos'undaki olaylar, hem bölgede hem de dünya üzerinde değişik etkiler yaratarak uluslararası ilişkiler paradigmasını belirgin ölçüde değiştirdi. Ağustos savaşı ve ardından Rusya'nın Abhazya'yı tanıması ülke içinde ve çevresinde yeni bir düzeye geçilmesine neden oldu. Buna rağmen, yaşanan olaylar Abhazya'nın bağımsız bir ülke olarak uluslararası anlamda tanınma mücadelesinin niteliğini değiştirmede, çünkü Abhazya'nın bağımsızlığı ve devlet olması SSCB'nin çöküşü ve onu takiben başlayan Gürcü-Abhaz savaşından beri siyasi elit kesimin ve genel olarak Abhaz toplumunun gündemindeydi. Ağustos 2008 olayları Abhazya'nın ülke içi ve dışındaki durumuna yeni ve esas olarak önemli boyutlar kattı ve yeni bir siyasi ve ekonomik ortamda yerine getirilmesi gereken görevler yükledi.

Bugün Abhazya her biri diğerini etkileyen ve bağlayan iç ve dış yükümlülükleri yerine getirmek durumundadır. Üstelik bu yükümlülükler arasında hem ihtilaf hem de ilerlemeye yönelik ihtimaller mevcuttur. Şöyle ki;

- Ülke içinde yapılması gereken, bugüne kadar öncelikli olan varlığını sürdürme ve güvenliğini sağlama stratejisinin yerine modernleşme stratejisine geçerek, Sovyet yönetim tarzından demokratik yönetim şekline geçişi sağlayacak eksiklikleri onarmaya çalışmaktır. Bu da Abhazya'nın iç bağımsızlığının sağlanması için önemli bir ön koşuldur.
- Ülke dışında yapılması gereken şey ise, Rusya ile ilişkileri geliştirmek ve gelecekte Abhazya'nın güvenliği ve ülke dışında da egemenliğini güçlendirmesine yardımcı olacak uluslararası anlamda tanınma çalışmalarının yürütülmesidir.

Ağustos 2008 sonrası oluşan yeni durum yeni fırsatlar yaratmakta ve yukarıdaki yükümlülüklerin yerine getirilmesinde yeni tehditler oluşmasına yol açmaktadır.

Gürcistan'ın saldırgan politikalarının kaynağı Batının koşulsuz desteği

Abhazya'nın iç bağımsızlığı sorununa baktığımızda, Ağustos olaylarının oldukça önemli bir güvenlik boyutu yarattığını açıkça görebiliyoruz. Güney Osetya'da

olanlar Abhazya'ya açık bir mesaj niteliğindedi: Gürcistan'ın Güney Osetya'ya yönelik operasyonu başarılı olsaydı, hiç kuşku yok ki bir sonraki hedefi Abhazya olacaktı. Uluslararası kamuoyunun Gürcistan'ın Güney Osetya'ya saldırısını önleyememesi, kendini Batı yandaşı olarak konumlandıran Gürcistan'ın Batı toplumu tarafından hiçbir şekilde eleştirilmemesi Abhaz toplumu açısından sürpriz olmadı. Açıkçası böylesine koşulsuz bir Batılı destek ve cezasız kalma hali Gürcistan'a komşu Abhazya ve Güney Osetya'ya karşı sınırsız eylem özgürlüğü verdi.

8 Ağustos 2008 sabahı Gürcistan'ın Güney Osetya'ya saldırısı başladıktan ve Rus birliklerinin Güney Osetya'ya girmesinden önce, BM Güvenlik Konseyi'nin Amerikalı ve İngiliz temsilcileri Gürcistan ve Güney Osetya arasında savaş durumunun durdurulmasına yönelik çözüm önerilerine destek vermediler; kendi başına dahi dehşet verici olan bu davranış aynı zamanda Abhazlara da açık bir mesaj niteliği taşıyordu: Gürcistan'ın Abhazya'ya saldırması halinde, Batı kayıtsız kalacaktı.

Rusya'nın tutumu

Ağustos 2008 olaylarında Rusya'nın davranışı, sözüm ona yakın çevresinde güvenlik düzenlemeleri yapacak tek bölgesel güç olma arzusu vb. pek çok spekülasyon ve tartışmalara yol açtı. Ne yazık ki, Ağustos'tan önce, Rusya'nın yürütülmekte olan arabuluculuk faaliyetinin dışına atılması ve Abhazya ile Güney Osetya'nın, Rusya'nın içinde olmadığı herhangi bir güvenlik düzenlemesine hazır olmamalarına rağmen Rusya'nın Abhazya-Gürcistan, Güney Osetya-Gürcistan müzakere süreçlerinin dışına çıkarılmasına yönelik Saakaşvili'nin yürüttüğü provokatif girişimleri gözardı edilmekteydi. Uluslararası kamuoyu ve özellikle A.B.D.'nin esas itibarıyla tarafsızlıktan uzak ve bu yüzden de Gürcistan yandaşı olarak kabul edilmesi nedeniyle Shinval ve Sohum için Batı'nın verdiği teminatlar hiç de güvenilir değildi. Rusya da Gürcistan taraftarı bir pozisyon alıp "toprak bütünlüğünü yeniden sağlamak" için Tiflis'e yardım etmiş olsaydı Gürcistan'ın Rusya'nın arabuluculuğuna itirazı olmayacaktı.

Görünüşe bakılırsa, Rusya'nın Gürcistan'ın NATO üyeliği konusunun gündemde bulunmadığı geçmiş dönemdeki Gürcü yandaşlığı unutulmuş gibiydi. Sonuçta, silahlı güç kullanılmamasına yönelik bir diyalog başlatmak ve tüm tarafları kapsayacak uluslararası teminatlarla ilgilenmek yerine, Saakaşvili her şeye aynı anda sahip olmak istedi. Yürüttüğü taktikler, "Abhaz-Gürcü karşıtlığını tamamen yok sayarak, Rusya'yı ihtilafın tarafı olarak öne sürmek ve Rusya'yı bölgedeki tüm süreçlerin dışına itmek; Gürcistan'ın NATO üyeliği sürecini hızlandırmak ve Gürcistan'ın sözde toprak bütünlüğünü barışçıl söylemler adı altında silah gücüyle yeniden kurmak; burada barış sözcüğünü 'Gürcistan'ın toprak bütünlüğünün yeniden inşa edilmesi' anlamında kullanmak içindi.

Ağustos 2008 savaşı, tarafsız bir gözle bakıldığında, yalnızca Gürcistan politikasının maceracı ve provokatif olduğunu göstermekle kalmaz, aynı zamanda Ba-

tının güç kullanımının kabul edilmezliğine yönelik bir mesaj verme konusunda başarısız olduğunu gösterir ki, bu mesaj yanlış yorumlanmış olamaz. Dahası Gürcistan'daki halkın çok azı 'ihtilafli bölgeler' ile ilgili sorunların çözülmesi için silah kullanılmasına karşı çıktı. Tiflis'teki az sayıda savaş karşıtı sesin gücü, 8 Ağustos sabahı 'zafer'i kutlayan intikamcı kalabalıkla başa çıkmaya yetmedi, bunların dışında kalanlar ise düşündüklerini söylemekten korkanlardı.

Abhazya ve Güney Osetya için Rusya, "kurtarıcı güç"

Shinval'deki sığınaklarda Gürcü bombalarından saklananlardan ve Abhazya'da Güney Osetya'da olup bitenleri dehşet içinde televizyondan seyredenlerden hiç kimse Rusya'dan başka hiçbir ülkenin ya da uluslararası kuruluşun ağır silahlarla kuşanmış Gürcistan'ı durdurabileceğini aklına getirmede. Sonuç da öyle oldu: Rusya'dan başka hiçbir ülke ya da uluslararası kuruluş Güney Osetya ve Abhazya'ya yardım teklifinde bulunmadı, yardım etmedi.

Abhaz toplumu için bağımsızlık ve güvenlik birbirinden ayrılmaz iki konudur. Uluslararası kamuoyunun sadece Abhazya'nın bağımsızlığını değil, aynı zamanda yasal güvenlik kaygılarını da görmezden geldiği durumda Rusya'nın askeri ve diplomatik desteği, Abhaz halkı ve Abhazya devletinin ayakta kalması için yegane teminat durumundadır. Gürcistan'dan kaynaklanan daha çok tehdide karşı Abhazya daha çok güvenlik desteğine ihtiyaç duymaktadır.

Rusya'nın Abhazya ve Güney Osetya'yı resmen tanıma kararı kolay alınmadı ve Rusya'nın Batılı ortaklarıyla ilişkilerini karmaşık hale getirdi. Bununla beraber, Rusya'nın diğer seçeneği, sınırlarında askeri güç de dahil olmak üzere Batılı güçlerin varlığını ve bölgede kendi rolünü önemli ölçüde azaltacak yeni güvenlik önlemlerinin alınmasını kabul etmesiydi. Abhazya için ise durum, bağımsızlıktan vazgeçmesi için uluslararası toplum tarafından yapılan ve ihtilafın kaçınılmaz olarak daha da ciddileşmesiyle sonuçlanabilecek baskıların artması anlamını taşımaktaydı. Sarkozy'nın Tiflis'e yaptığı ziyaret sonrasında Medvedev-Sarkozy planının altıncı ilkesinin değiştirilmesi Moskova'ya bir sinyal anlamını taşıyordu ve Rusya'nın sonuçta zor bir seçim yapması gerektiğinin altını çiziyordu.

Rusya-Abhazya ilişkilerinde nasıl bir denge kurulmalı?

2003 yılında 36 milyon dolar olan silahlanma bütçesini 2008 yılında 990 milyon dolara yükselmiş, ne yapacağı önceden kestirilemeyen ve güvenilmez bir komşu Gürcistan'dan gelen askeri tehdit üzerine Abhazya, doğal olarak, sözde 'Gürcistan'ın toprak bütünlüğü'nün zorla yeniden inşa edilmesini kabul etmeyen tek global güç ile birlik arayışına girdi. Görünüşte, çok güçlü bir komşu ülke tarafından tek taraflı olarak tanınma durumu, aynı zamanda bu güce bir dereceye kadar bağımlı olmak anlamına gelmekteydi. Tarafların siyasi ve ekonomik itibarlarına ve ağırlıklarına göre bunun pek çok açıdan oransız bir ilişki olduğu

açıktır. Rusya-Abhazya ilişkisindeki canalcı nokta, her iki tarafın da bu ilişkiden gerçekten kazançlı olduklarını hissetmelerine yol açacak bir dengenin kurulmasıdır.

Gürcistan'ın Abhazya'nın ticaret yapmasını, dış dünyayla ekonomik, mali, eğitim ve kültürel bağlantılar kurmasını engelleyen soyutlama politikasının üstesinden gelmek de büyük önem taşımaktadır. Uluslararası toplumun artık siyaset ve güvenlik kavramlarının tamamen değiştiğini ve Abhazya'nın tekrar Gürcistan'ın bir parçası olmayacağını kavraması da gerekmektedir. Şu anda dünya toplumu tarafından resmen tanınmanın uzağında bulunabiliriz. Ancak dünyanın bizi hemen tanımaya hazır olmaması bizim uluslararası tanınma için savaş vermekten vazgeçmemiz anlamına gelmemektedir. Elbette, uluslararası anlamda tanınma bir şart değil, daha çok Abhazya'nın bağımsızlığı ve devlet olarak yaşama kabiliyetini güçlendiren koşullar yaratacak bir yöntemdir. Bu süre zarfında, Abhazya'nın kısa ve orta vadede yapması gereken şey, ülkede bulunan uluslararası toplum temsilcileriyle hem Abhazya hem de uluslararası toplum tarafından kabul edilebilir yöntemlerle bağlantı kurmanın yollarını bulmaktır.

Batılı olarak adlandırılan ülkelerle Rusya arasındaki ilişki ve Batının Gürcistan yandaşı pozisyonu ile ilgili olarak siyasi seçkin kitle arasındaki taktik farklılıklarına rağmen, öncelikle Abhazya'nın bağımsızlığının sağlanması, Rusya'nın Abhazya'nın stratejik ortağı olarak rolü ve değişik işbirliği türlerine açık diğer ülkelerle ilişkilerin geliştirilmesi ihtiyacı gibi konularda toplumda bir fikir birliği oluşmuştur.

Uluslararası tanınma gerçekleşmemiş olsa dahi Abhazya Devlet Başkanı ve diğer resmi görevliler BM hatta AB gibi oluşumlarla işbirliğine açık olduklarını ifade etmişlerdir. Ancak Abhazya'nın, örneğin AB'ni güvenilecek nitelikte tarafsız ve adil bir oluşum olarak görmesi gitgide daha da zorlaşmaktadır. Eğer AB, Abhazya konusunda en azından yansız bir tutum takınabilirse AB'nin yalnızca insani yardım ve ekonomik faaliyetleri için değil aynı zamanda izleme görevi için de pek çok kapı açılacaktır. Ancak, AB bağımsızlık konusunda tarafsızlığını ilan etmeyi reddetmekle kalmayıp, Abhazya'yı tanımak şöyle dursun, resmen tanımakla ilgili olarak ya 26 Ağustos kararıyla ilgili olarak Rusya'yı açıkça suçlamakta ya da Abhazya'yı tanıma ihtimali olan ülkeler üzerinde baskı yaratarak gelecekte beklenenler ve AB ile işbirliğinin doğasına yönelik ciddi tehditler yaratmaktadır.

Abhazya'nın iç siyasi kırılma noktaları

Yaklaşan başkanlık seçimleri göz önüne alındığında, Abhazya'nın dış oyuncularla ilişkisinin ülke içi siyasi mücadelede kaçınılmaz ve ne yazık ki en ihtilafli konulardan biri olacağı açıktır. Mevcut hükümet sınırların korunması konusunda Rusya ile yapılan anlaşmaya karşı pek çok sert eleştiriye maruz kalmıştır. Muhalefet, devlet başkanını birçok kez Rusya'nın çıkarı için Abhazya'nın bağımsızlığı konusunu geri plana atmak ve bu iki talep arasındaki açık çelişkiyi görmez-

den gelerek Abhaz-Rus ilişkileri pahasına çok yönlü bir politika yaratmamakla suçlamıştır.

Şüphesiz Abhazya'daki karar alma sürecinin daha kapsamlı ve şeffaf olması gerekmekte ve hükümet, parlamento, muhalefet partileri ve sivil kuruluşların Abhazya'nın geleceğini ilgilendiren önemli konuları birlikte tartışacağı daha fazla oturumun yapılması gerekmektedir. Bu elbette ki, siyasi rekabet olmaması anlamına gelmemektedir. Bağımsız ya da muhalif medyanın konumu, yönetim şeklinin geliştirilmesi, hukukun üstünlüğü ya da adli sistemin durumu vb. konularda muhalefetin doğru yönlendirilebileceği pek çok alan bulunmaktadır. Ancak Abhazya'nın dış ilişkileriyle ilgili konuların muhalefet tarafından koz olarak kullanılması ve ülke içinde iktidar–muhalefet çekişmesi yaşanması Abhazya'nın konumu ve bağımsızlığını daha korunmasız hale getirecektir.

Batının samimiyet sınavı

Rusya ile ilişkiler konusu sadece Abhazya içinde değil dış dünyada da sürekli tartışılan bir konu olmuştur. Batılı politikacılar ve uzmanlar, Rusya'ya coğrafi yakınlığından dolayı Abhazya'nın bağımsız bir devlet olarak hayatta kalma becerisini sıklıkla sorgulamaktadırlar. Abhazya'nın bağımsızlığının yaşama şansına yönelik olarak Batıda dile getirilen endişelerin ne kadar samimi olduğu da sorgulanmalıdır. Batının, bağımsız devlet olarak yaşama şansını zayıf bulduğu Abhazya'nın şansını artırmak için hiçbir şey yapmaması, Abhazya'nın bağımsız devlet olma sürecine hiçbir katkı vermemesi, Abhazya'yı tecrit politikalarını desteklemesi, hatta hala Abhazya'yı Gürcistan içinde addetmesi nasıl açıklanmalı?... Batı'nın ciddi bir samimiyet sınavından geçmesi gerekmez mi? Batı artık anlamalıdır ki, Abhazya'nın Gürcistan'la yeniden birleşmesi söz konusu bile değildir.

Geçtiğimiz aylarda, Abhazya'nın bağımsızlığının Batı tarafından kabulü konusunda küçük bir değişim yaşandı; durumun kavranması açısından ince bir fark olsa da, genel olarak uzmanlar seviyesinde oluşan bu değişiklik sevindiriciydi. Ayrıca Abhazya'ya uygulanan tecrit politikasının ülkenin Rusya'ya olan bağımlılığını artırmaktan başka bir şeye yaramadığı da anlaşılmaya başlandı. Ancak bu durum Soğuk Savaş yıllarının mirası olan Batı'ya özgü eylemsizlik tercihinin ya da korkularının üstesinden gelinmesi için yeterli olmadı. Ne yazık ki, "bizimle birlikte olmayan, bize karşı olandır" prensibi öncelikle Batı ve Rusya, daha sonra da diğer küçük devletler arasındaki ilişkilerde hep baskın olmuştur. Kesin olan bir şey varsa, Abhazya'nın dış dünyayla ilişki kurmaya açık olmasıdır, ancak Abhazya diğer ülkeler tarafından tanınma pahasına Rusya ile karşı karşıya gelmeyecektir.

Abhazya-Gürcistan ilişkileri ve geleceği

Abhazya'nın Gürcistan ile ilişkilerine bir göz atmak da gerekmektedir. Bu konuda toplumda farklı düşünceler mevcuttur. Bazıları, tanınma ile birlikte Abhaz-

ya-Gürcistan ihtilafının sona erdiği, dolayısıyla Gürcistan'la ilişkiler konusunun düşünülmesine dahi gerek olmadığı fikrinde. Ancak hükümet seviyesinde ve STK'lar ve uzmanların oluşturduğu kesimde, ihtilafın çözülmediği ve bunun Abhazya'nın konumu üzerinde büyük etkisi olduğu düşünülmektedir. İhtilafın kesin olarak çözülmesine yönelik bir sürecin olması gerekmektedir. Bununla birlikte, bu sürecin Ağustos olayları sonrası yaşanan yeni gerçeklikler temeline dayandırılması ve Gürcistan'ın toprak bütünlüğü fikrine yönelik eski yapıya yer vermemesi gerekmektedir.

İhtilafın çözülmesine yönelik atılacak ilk adım silahlı güç kullanılmamasına yönelik bir anlaşmanın imzalanmasıdır. Uluslararası kamuoyunun Gürcistan'ı bu tür bir anlaşmayı imzalaması için bir an önce ikna etmesi gerekmektedir, zira bu konuda yaşanacak isteksizlik ya da başarısızlık Gürcistan'ın askeri heveslerini ortadan kaldırmayacaktır. Abhazya ve Gürcistan arasında normal ilişkilerin yeniden kurulması için Tiflis'in her şeyden önce Abhaz toplumunun bağımsızlık hakkı olduğunu ve artık Gürcistan'la birleşmesinin mümkün olmadığını anlaması gerekmektedir. Gürcistan'ın Abhazya'nın bağımsızlığının meşruiyetini sorgulamak yerine en azından, Abhazya'nın tanınması karşılığında Tiflis'in neler beklediğine yönelik tartışmaları başlatması beklenmektedir.

Abhazya'nın demokratikleşme başarısı

Abhazya'nın bağımsızlığının uygun olup olmadığına dair uluslararası tartışmalar aşırı derecede jeopolitik çağrışımlar içermektedir ve Abhazya'nın egemenliğine yönelik ülke içi bakış açısı tamamen göz ardı edilmektedir. Ancak Abhazya'nın demokratik ilkelere, hukukun üstünlüğüne, insan haklarının korunmasına vb. temellere dayalı bir devlet olması, bağımsızlığının ülke dışındaki boyutundan daha az önem taşımamaktadır. Üstelik, Abhazya'nın ülke içindeki gelişimi bağımsızlığını da birçok yönden etkileyecek niteliktedir. Son 15 yılda Abhazya demokratik ilkelere dayalı olarak yürüten bir devlet sistemi kurmayı başarmıştır. Elbette bu devlet, demokratik kuruluşların gelişme sürecinde olduğu bir geçiş dönemi devletidir. Gürcistan'ın ya da Sovyetler Birliği sonrası kurulan pek çok ülkenin aksine Abhazya'da yaşanan demokratikleşme süreci, geçmişte yaşanan elverişsiz koşullara rağmen son derece başarılıdır. Savaş ve savaştan kaynaklanan yıkımlar, zorlu savaş sonrası ticari ve ekonomik yaptırım koşulları, Abhazya'yı tekrar Gürcistan'ın kontrolü altına sokmak amacını güden uluslararası toplumdan gelen politik baskılar, Gürcistan'ın artarak devam eden askeri tehditi vb. Abhazya'nın demokratik gelişimini engelleyememiştir. Batı'nın tüm gücüyle desteklediği Kosova örneğinin aksine, Abhazya dışarıdan hiç yardım almadan demokratik ilkelere dayalı devlet kurumlarını geliştirmeyi başarmıştır.

Yine de gelinen bu noktada yapılması gereken çok şey vardır. Bunlar, merkezi dikey yönetim sisteminin modern yatay sisteme dönüştürülmesi, değişik kademelerde karar alma mekanizmalarına halkın katılımının sağlanması, yerel ken-

di kendini yönetme sisteminin sağlamaştırılması, yapılan reformlarla adli sistemin gerçek anlamda bağımsızlığının sağlanması, hukukun üstünlüğü ilkesinin güçlendirilmesi vb.'dir.

Sivili toplumun rolü

Abhazya'daki sivil toplum için bağımsızlığa ulaşmak ve resmen tanınmakla iş bitmiyor. Bundan sonraki asıl görev, din, etnik köken, cinsiyet, sınıf ayrımı gözetmeksizin vatandaşlarımızın haklarının tam korunacağı bir devletin kurulması için çalışmaktır. Sivil toplum kuruluşlarımız insan haklarının korunması ve halkın katılımını destekleyen değişik yasa tekliflerinin hazırlanması ve uygulanması konusunda etkin bir şekilde çalışmaktadırlar.

2004 yılında başkanlık seçimlerini izlemek ve seçim kanununda yapılması istenen değişikliklerin listesini hazırlayarak Parlamento'ya iletmek amacıyla "Adil Seçimler İçin Seçmenler Birliği" kurulmuştur. STK üyelerinden oluşan bir çalışma grubu ertesi yıl Parlamento tarafından kabul edilecek olan "Bilgiye Erişim Kanunu" taslağını hazırlamıştır. Şu anda STK'lar seçim ve vatandaşlık konulu kanunlarda yapılması muhtemel değişiklikler, adli sistem reformları, etkin yönetim ve şeffaflık, yurt dışında bulunan Abhazların ülkelerine geri dönmelerine yönelik programlar ve diaspora ile iletişim kanallarının kurulması konuları üzerinde çalışmaktadır.

Sonuçlar

Abhazya'nın bağımsızlığını sağlamaştırarak faktörler aşağıda sıralanmıştır.

1. Demokratik kuruluşların güçlendirilmesi ve etkin yönetim yoluyla Abhazya'nın ülke içi bağımsızlığının sağlamaştırılması.
2. Diaspora ile iletişim kanallarının geliştirilmesi, Diaspora'nın Abhazya'daki önemli politik, ekonomik ve sosyal süreçlere katılımının sağlanması. Abhazya'da geçici ya da sürekli olarak yaşamak isteyen kardeşlerimizin ülkeye geri dönüş koşullarının yaratılmasına yönelik çalışmaların hızlandırılması.
3. Gürcistan'la ihtilafın çözülmesinde silahlı güç kullanılmamasına yönelik, uluslararası teminatlarla desteklenmiş bir anlaşmanın imzalanması.
4. Bölgedeki siyasi ve güvenliğe ilişkin yeni koşulların iyi anlaşılması ve bunun Abhazya'nın gelişimini destekleyecek şekilde "faydacı" bir bakış açısıyla değerlendirilmesi, Rusya ile ilişkilerin denge ve karşılıklı menfaat ilkesi çerçevesinde geliştirilmesi ve diğer ülkelerle ekonomik, ticari ve kültürel bağlantıların artırılması.
5. Abhazya'nın bağımsızlığının tanınması ve desteklenmesine ilişkin uluslararası çabaların artırılması.